

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мектепке дейінгі ұйымда баланы музыка өнеріне тәрбиелеу

ЖАРИЯЛАНДЫ
09.03.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/176605/>**Амирова Хализа Мансурова****Лауазымы: Музыка жетекшісі****Жамбыл облысы.****Сарысу ауданы****Инабат балалар орталығы**

Кіріспе: Музыка – адамның рухани, эмоционалдық және эстетикалық дамуының маңызды құралы болып табылады. Әсіресе, мектепке дейінгі жастағы балалар үшін музыка үлкен рөл атқарады, себебі бұл кезең баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуындағы ең маңызды кезеңдердің бірі. Музыка арқылы бала өзінің эмоцияларын білдіріп, дүниетанымын кеңейтіп, шығармашылық қабілеттерін дамытады. Мектепке дейінгі ұйымда балаларды музыка өнеріне тәрбиелеу олардың өнерге қызығушылығын арттырып қана қоймай, шығармашылық пен әсемдікке бейімделуіне ықпал етеді.

1. Музыкалық тәрбиенің мәні мен маңызы

Музыкалық тәрбие – баланың музыкалық қабілеттерін дамыту, эмоциялық сезімталдығын арттыру және шығармашылық ойлау қабілетін қалыптастыру процесі. Мектепке дейінгі кезеңде балалардың есту қабілеті, ритмді сезінуі, музыкаға деген қызығушылығы қалыптасады. Музыканың бала өміріндегі маңыздылығы мынадай бірнеше аспектілермен түсіндіріледі:

- **Эмоционалдық даму:** Музыка баланың эмоцияларын оятатын маңызды құрал. Әуендер арқылы бала қуанышты, мұңды, үрейді, шабытты сезінеді, сонымен қатар бұл сезімдерді басқалармен бөлісе алады.
- **Әлеуметтік даму:** Музыкалық іс-шаралар топпен бірге ән айту, би билеу, ойындар ойнау сияқты әрекеттер арқылы балалардың қарым-қатынас жасау

қабілетін арттырады.

- **Шығармашылық қабілеттерді дамыту:** Музыка баланың қиялын кеңейтіп, шығармашылық ойлау қабілетін арттырады. Әртүрлі музыкалық аспаптарда ойнау, би, ән айту – баланың шығармашылық мүмкіндіктерін ашуға жол береді.
- **Эстетикалық тәрбие:** Музыка арқылы балалар сұлулықты сезініп, әдемілікке деген көзқарасын қалыптастырады. Олар әуеннің әсемдігін, ритмнің үйлесімділігін сезіне бастайды.

2. Музыкалық тәрбиенің бағыттары

Мектепке дейінгі ұйымдарда музыкалық тәрбие бірнеше негізгі бағытта жүзеге асырылады. Олардың әрқайсысы бала дамуының маңызды аспектілерін қамтиды және бала бойында жан-жақты музыкалық дағдыларды қалыптастырады.

2.1. Музыканы тыңдау

Музыкалық тәрбиенің негізгі бағыты – музыкалық шығармаларды тыңдау. Бұл балалардың музыка әлемімен танысуын, олардың әртүрлі жанрлар мен стильдерді түсінуін қамтамасыз етеді. Музыка тыңдау барысында балалар:

- Әртүрлі музыкалық аспаптардың дыбысын ажырата бастайды;
- Музыкалық ритм мен әуенді сезінеді;
- Әртүрлі көңіл-күйді музыканың көмегімен білдіруді үйренеді.

Музыканы тыңдау – балалардың есту қабілетін дамытуға көмектеседі. Сонымен қатар, балаларға музыкалық шығармаларды талдау және оның мәнін түсіну ұсынылады. Бұл олардың ой-өрісін кеңейтеді және эстетикалық талғамын қалыптастырады.

2.2. Ән айту

Ән айту – музыкалық тәрбиенің маңызды элементтерінің бірі. Балалар ән айту арқылы өз дауысын дамытады, музыкалық ритм мен мелодияны түсінуге үйренеді. Ән айту процесі:

- Балалардың тілін дамытады, себебі ән сөздері баланың сөздік қорын байытады;
- Баланың ритм сезімін, музыкалық есту қабілетін дамытады;
- Балалардың шығармашылық қабілеттерін жетілдіреді;
- Олардың өзіне деген сенімділігін арттырып, топпен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырады.

Ән айту балалардың эмоционалдық күйін көтеріп, оларды қуанышқа бөлейді. Әртүрлі тақырыптағы әндер балалардың дүниетанымын кеңейтеді, олардың өнерге деген қызығушылығын арттырады.

2.3. Музыкалық аспаптарда ойнау

Балаларды музыкалық аспаптармен таныстыру – олардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы тиімді әдістердің бірі. Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларға қарапайым музыкалық аспаптарды (мысалы, сылдырмақ, барабан, және т.б.) ұсыну арқылы олардың ритм сезімі мен қол-саусақ координациясы дамытылады. Музыкалық аспаптарда ойнау:

- Балалардың қол моторикасын дамытады;
- Әуенді есту мен қайталауды үйретеді;
- Балалардың музыкалық шығармашылық қабілеттерін арттырады.

Балалар музыкалық аспаптарды ойнау арқылы өздерінің ритм мен әуенді қалай сезінетінін көрсетіп, шығармашылық ойларын жүзеге асырады.

2.4. Музыкалық ойындар

Музыкалық ойындар балалардың музыкалық қабілеттерін дамытудың ең қызықты және тиімді әдісі болып табылады. Музыкалық ойындар балаларды белсенді әрекетке, шығармашылыққа және топпен жұмыс істеуге үйретеді. Әртүрлі музыкалық ойындар арқылы балалар:

- Музыкалық ритмді сезінуге және оны қайталауға үйренеді;
- Әуендерді есту арқылы олардың құрылымын түсінеді;
- Қозғалыс пен музыканы үйлестіруге машықтанады.

Музыкалық ойындар балалардың музыкалық есту қабілетін дамытуға және олардың музыкалық шығармашылық белсенділігін арттыруға ықпал етеді.

2.5. Билеу және қозғалыс

Музыкаға сәйкес би билеу және қозғалыс жасау – баланың физикалық және эмоционалдық дамуының маңызды бөлігі. Музыкалық би мен қозғалыс:

- Баланың дене координациясын дамытады;
- Қозғалыстар арқылы музыкалық ритмді сезінуге үйретеді;
- Баланың шығармашылық қиялын арттырады.

Балалар би арқылы музыканың әсерін тереңірек сезінеді және өз эмоцияларын қимылдар арқылы білдіреді. Билеу балалардың өз денесін дұрыс басқаруға және музыкалық әуенге сай қозғалыс жасауға үйретеді.

3. Музыкалық тәрбиенің әдіс-тәсілдері

Мектепке дейінгі ұйымда музыкалық тәрбие беруде қолданылатын әдіс-тәсілдер

баланың жас ерекшеліктеріне, қызығушылықтарына және музыкалық қабілеттеріне сәйкес болуы керек. Музыкалық тәрбие беру әдістері:

- **Қайталау әдісі:** Балаларға музыкалық шығармаларды қайта-қайта тыңдату арқылы олардың музыкалық есте сақтау қабілетін арттыруға болады.
- **Импровизация әдісі:** Балаларға өздері музыка шығарып көруге мүмкіндік беру арқылы олардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.
- **Ойын әдісі:** Музыкалық ойындар арқылы балалардың музыкалық дағдыларын дамыту.
- **Модельдеу әдісі:** Балаларға музыкалық шығармаларды қайталау арқылы музыкалық ритмді, әуенді сезінуін жетілдіру.

4. Музыкалық тәрбиенің нәтижелері

Музыкалық тәрбие баланың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Балалар:

- Музыкалық шығармаларды тыңдап, әуен мен ритмді ажырата біледі;
- Ән айтып, би билеп, музыкалық аспаптарда ойнап, шығармашылық қабілеттерін дамытады;
- Музыкалық іс-шараларға қатысу арқылы топпен жұмыс істеп, өзара түсіністікке бейімделеді;
- Музыка арқылы өз эмоцияларын, сезімдерін және ойларын білдіруге үйренеді.

Қорытынды

Музыка – мектепке дейінгі балаларды дамытудағы маңызды құралдардың бірі. Мектепке дейінгі ұйымда музыкалық тәрбие беру балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, олардың эмоционалдық әлемін байытады. Музыкалық тәрбие арқылы балалар әсемдікті сезініп, эстетикалық талғамын қалыптастырады, сондай-ақ әлеуметтік дағдыларын жетілдіреді. Музыка балалардың рухани және шығармашылық дамуына үлкен әсер ететін маңызды өнер саласы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Музыка әлемінде» журналы. № 2, 2005 жыл
2. Б.Сарыбаев. «Қазақтың музыкалық аспаптары.
3. Қазақтың ұлттық аспаптары.

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.